

Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
YVES BOT
prednesené 26. októbra 2017¹

Vec C-550/16

**A,
S
proti
Staatssecretaris van Veiligheid end Justitie**

[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Rechtbank Den Haag, zittingsplaats Amsterdam (súd v Haagu, zasadajúci v Amsterdame, Holandsko)]

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Hraničné kontroly, azyl a prístahovalectvo – Prístahovalecká politika – Právo na zlúčenie rodiny – Pojem ‚maloletý bez sprievodu‘ – Právo utečenca na zlúčenie s jeho rodičmi – Povolenie na prechodný pobyt – Utečenec mladší ako 18 rokov v čase jeho vstupu a podania žiadosti o azyl a starší ako 18 rokov v čase podania žiadosti o zlúčenie rodiny – Deň rozhodujúci pre posúdenie postavenia maloletého bez sprievodu“

I. Úvod

1. Ktorý deň je rozhodujúci pre posúdenie postavenia maloletého bez sprievodu? Môže štátny príslušník tretej krajiny, ktorý prišiel na územie členského štátu ako maloletý a získal azyl až po dovŕšení plnoletosti, využiť právo na zlúčenie rodiny ako maloletý bez sprievodu? To sú v podstate otázky, na ktoré sa od Súdneho dvora žiadajú odpovede.
2. Prejednávaná vec bude pre Súdny dvor príležitosťou, aby rozhodol o ochrane, ktorá sa má priznať osobám, ktoré do Európskej únie prichádzajú ako maloleté, získajú postavenie utečenca, pričom počas preskúmania ich žiadosti o ochranu dovŕšili plnoletosť, a po získaní tohto postavenia začnú konanie smerujúce k zlúčeniu rodiny.
3. Bude nevyhnutné zvážiť procesné štádiá, ktoré vymedzujú cestu týchto žiadateľov o azyl, ako aj prípadné administratívne prietahy a neodvratné plynutie času v živote osoby, ktorá sa stáva plnoletou počas preskúmania svojho spisu žiadateľa o azyl a ktorá po tom, čo získala postavenie utečenca, požaduje právo na zlúčenie rodiny pre svojich rodičov.
4. Na záver analýzy navrhнем Súdnemu dvoru, aby prijal výklad, ktorý zabezpečí čo najväčšiu ochranu a rozhodol, že za maloletého bez sprievodu v zmysle článku 2 *ab initio* písm. f) smernice 2003/86/ES² sa môže považovať štátny príslušník tretej krajiny alebo osoba bez štátnej príslušnosti, mladší ako 18 rokov, ktorý prichádza na územie členského štátu bez sprievodu dospelého, ktorý je zo zákona

¹ Jazyk prednesu: francúzština.

² Smernica Rady z 22. septembra 2003 o práve na zlúčenie rodiny (Ú. v. EÚ L 251, 2003, s. 12).

alebo podľa obyčajového práva za neho zodpovedný, ktorý požiada o azyl, potom v priebehu konania dovŕši plnoletosť, skôr než mu je poskytnutý azyl so spätnou účinnosťou ku dňu podania žiadosti a napokon požiada o priznanie práva na zlúčenie rodiny poskytnutého maloletým utečencom bez sprievodu, podľa ustanovení článku 10 ods. 3 tejto smernice.

II. Právny rámec

A. Právo Únie

5. Smernica 2003/86 stanovuje podmienky na uplatňovanie práva na zlúčenie rodiny, ktoré majú štátni príslušníci tretích krajín, ktorí sa oprávnenne zdržiavajú na území členských štátov.

6. Odôvodnenia 2, 4, 6 a 8 až 10 tejto smernice znejú takto:

„(2) je potrebné prijať opatrenia týkajúce sa zlúčenia rodiny v súlade s povinnosťou chrániť rodinu a rešpektovať rodinný život, ktorá je zakotvená v mnohých nástrojoch medzinárodného práva. Táto smernica rešpektuje základné práva a dodržiava zásady uznané najmä v článku 8 [Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd podpísaného v Ríme 4. novembra 1950 (ďalej len „EDLP“)], a v Charte základných práv Európskej únie^[3].

...

(4) zlúčenie rodiny je nevyhnutný spôsob na umožnenie rodinného života. Pomáha vytvárať sociálno-kultúrnu stabilitu, ktorá uľahčuje integráciu štátnych príslušníkov tretích krajín v členskom štáte, čo slúži aj na podporu ekonomickej a sociálnej súdržnosti, základného cieľa spoločenstva uvedeného v zmluve;

...

(6) na ochranu rodiny a vytvorenie alebo zachovanie rodinného života je potrebné stanoviť materiálne podmienky na uplatnenie práva na zlúčenie rodiny na základe spoločných kritérií;

...

(8) osobitnú pozornosť je potrebné venovať situácii utečencov s ohľadom na príčiny, ktoré ich donútili opustiť svoju krajinu a bránili im tam viesť normálny rodinný život. Preto je potrebné ustanoviť priaznivejšie podmienky na uplatnenie ich práva na zlúčenie rodiny;

(9) zlúčenie rodiny sa má v každom prípade vzťahovať na členov užšej rodiny, to znamená na manželského partnera a maloleté deti;

(10) je na členskom štáte, aby rozhodol, či si želá povoliť zlúčenie rodiny príbuzným v priamej vzostupnej línii, dospelým slobodným deťom...“

7. Článok 2 uvedenej smernice obsahuje tieto definície:

„Na účely tejto smernice:

a) „štátny príslušník tretej krajiny“ je každá osoba, ktorá nie je občanom únie v zmysle článku 17 ods. 1 [ZES, teraz článok 20 ods. 1 ZFEÚ];

3 Ďalej len „Charta“.

- b) „utečenec“ je každý štátny príslušník tretej krajiny alebo osoba bez štátnej príslušnosti, ktorá má postavenie utečenca v zmysle Ženevského dohovoru o postavení utečencov z 28. júla 1951, zmeneného a doplneného protokolom podpísaným v New Yorku 31. januára 1967;
- c) „garant“ je štátny príslušník tretej krajiny oprávnený sa zdržiavať v členskom štáte, ktorý žiada alebo rodinní príslušníci ktorého žiadajú o zlúčenie rodiny, aby s ním boli spojení;
- d) „zlúčenie rodiny“ je vstup a pobyt rodinných príslušníkov štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý sa oprávnený zdržiava v danom členskom štáte, s cieľom zachovania rodinnej jednotky v členskom štáte bez ohľadu na to, či rodinný vzťah vznikol pred alebo po jeho vstupe;

...

- f) „maloletý bez sprievodu“ je štátny príslušník tretej krajiny alebo osoba bez štátnej príslušnosti mladšia ako osemnásť rokov, ktorý prichádza na územie členských štátov bez sprievodu dospelého, ktorý je zo zákona alebo podľa obyčajového práva za neho zodpovedný, a dovedy, kým nie je právoplatne zverený do starostlivosti takejto osoby [kým je skutočne prevzatý do starostlivosti takouto osobou – *neoficiálny preklad*], alebo maloletý, ktorý zostal bez sprievodu po vstupe na územie členských štátov.“

8. Článok 3 smernice 2003/86 stanovuje:

„1. Táto smernica sa uplatňuje v prípade, keď je garant držiteľom povolenia na pobyt vydaného členským štátom na obdobie jedného roka alebo dlhšie, a má dostatočné vyhliadky na získanie povolenia na trvalý pobyt, ak sú rodinní príslušníci jeho rodiny štátnymi príslušníkmi tretej krajiny akéhokoľvek postavenia.

2. Táto smernica sa neuplatňuje, ak garant [je štátnym príslušníkom tretej krajiny, ktorý – *neoficiálny preklad*]:

- a) žiada o uznanie postavenia utečenca a jeho žiadosť ešte nebola dôvodom na konečné rozhodnutie;
- b) je oprávnený zdržiavať sa v členskom štáte na základe dočasnej ochrany alebo žiada o povolenie na pobyt na tomto základe, pričom očakáva rozhodnutie o svojom postavení;
- c) je oprávnený zdržiavať sa v členskom štáte na základe doplnkovej formy ochrany v súlade s medzinárodnými záväzkami, vnútroštátnymi právnymi predpismi alebo praxou členských štátov, alebo žiada o povolenie na pobyt na tomto základe, pričom očakáva rozhodnutie o svojom postavení.

...

5. Táto smernica neovplyvňuje možnosť členských štátov prijať alebo zachovať priaznivejšie ustanovenia.“

9. Článok 4 ods. 2 písm. a) tejto smernice stanovuje:

„2. Členské štáty môžu zákonom alebo iným právnym predpisom povoliť vstup a pobyt v súlade s touto smernicou a za predpokladu splnenia podmienok ustanovených v kapitole IV týmto rodinným príslušníkom:

- a) prvostupňovým príbuzným v priamej vzostupnej línii garanta alebo jeho manželského partnera, keď sú od neho závislí a nepoživajú náležitú rodinnú podporu v krajine pôvodu.“

10. Článok 5 uvedenej smernice uvádza:

„1. Členské štáty určia, či s cieľom uplatnenia práva na zlúčenie rodiny žiadosť o vstup a pobyt podá príslušným orgánom príslušného členského štátu garant alebo rodinný príslušník alebo rodinní príslušníci.

2. K žiadosti je potrebné priložiť písomný dôkaz o rodinnom vzťahu a o splnení podmienok, ktoré sú ustanovené v článkoch 4 a 6 a kde je to uplatniteľné, v článkoch 7 a 8, ako aj overené kópie cestovných dokladov rodinného príslušníka/rodinných príslušníkov.

...

3. Žiadosť sa podá a posúdi, keď sa rodinní príslušníci zdržiavajú mimo územia členského štátu, v ktorom sa zdržiava garant.

...

4. Príslušné orgány členského štátu dajú osobe, ktorá podala žiadosť, čo najskôr písomné oznámenie o rozhodnutí, v každom prípade najneskôr do deviatich mesiacov od dátumu podania žiadosti.

Za výnimočných okolností, súvisiacich so zložitou posúdenia žiadosti, sa lehota uvedená v prvom pododseku môže predĺžiť.

Uvedú sa dôvody rozhodnutia o zamietnutí žiadosti. Akékoľvek dôsledky neprijatia žiadneho rozhodnutia do konca lehoty stanovenej v prvom pododseku sa vymedzia vo vnútroštátnych právnych predpisoch príslušného členského štátu.

5. Pri posudzovaní žiadosti členské štáty náležito zohľadnia najlepšie záujmy maloletých detí.“

11. Kapitola V smernice 2003/86 vo svojich článkoch 9 až 12 špecificky upravuje zlúčenie rodiny utečencov. Článok 9 vo svojich odsekoch 1 a 2 stanovuje:

„1. Táto kapitola sa vzťahuje na zlúčenie rodiny utečencov uznaných členskými štátmi.

2. Členské štáty môžu obmedziť uplatňovanie tejto kapitoly na utečencov, ktorých rodinné vzťahy časovo predchádzajú ich vstupu.“

12. Článok 10 tejto smernice uvádza:

„1. Článok 4 sa vzťahuje na vymedzenie pojmu rodinných príslušníkov okrem jeho tretieho pododseku ods. 1, ktorý sa nevzťahuje na deti utečencov.

2. Členské štáty môžu povoliť zlúčenie rodiny pre ďalších rodinných príslušníkov, ktorí nie sú uvedení v článku 4, ak sú od utečenca závislí.

3. Ak je utečencom maloletá osoba bez sprievodu, členské štáty:

a) povolia vstup a pobyt na účely zlúčenia rodiny jej prvostupňovým príbuzným v priamej vzostupnej línii bez toho, aby sa uplatnili podmienky ustanovené v článku 4 ods. 2 písm. a);

b) môžu povoliť vstup a pobyt na účely zlúčenia rodiny jej opatrovníkovi alebo ktorémukoľvek inému rodinnému príslušníkovi, ak utečenec nemá žiadnych príbuzných v priamej vzostupnej línii alebo takýchto príbuzných nie je možné vypátrať.“

13. Článok 11 uvedenej smernice stanovuje:

„1. Článok 5 sa vzťahuje na podanie a posúdenie žiadosti za predpokladu uplatnenia ods. 2 tohto článku.

2. Ak utečenec nemôže predložiť úradný písomný dôkaz o rodinnom vzťahu, členské štáty vezmú do úvahy iné dôkazy o existencii takéhoto vzťahu, ktoré sa zhodnotia podľa vnútroštátneho práva. Rozhodnutie o zamietnutí žiadosti sa nesmie zakladať iba na skutočnosti, že chýba písomný dôkaz.“

14. Článok 12 smernice 2003/86 stanovuje:

„1. Odlišne od článku 7 členské štáty nepožadujú od utečenca a/alebo od rodinných príslušníkov, aby vo vzťahu k žiadosti, ktorá sa týka rodinných príslušníkov uvedených v článku 4 ods. 1 predložili dôkaz, že utečenec spĺňa požiadavky ustanovené v článku 7.

Ak je zlúčenie rodiny možné v tretej krajine, s ktorou má garant a/alebo rodinní príslušníci osobitné väzby, môžu členské štáty, bez toho, aby boli dotknuté medzinárodné záväzky, požadovať predloženie dôkazu uvedeného v prvom pododseku.

Členské štáty môžu požadovať od utečenca, aby splnil podmienky uvedené v článku 7 ods. 1, ak sa žiadosť o zlúčenie rodiny nepodá v lehote troch mesiacov od priznania postavenia utečenca.

2. Odlišne od článku 8 členské štáty nepožadujú od utečenca, aby sa už zdržiaval na ich území počas určitého obdobia predtým, ako sa k nemu pripoja jeho rodinní príslušníci.“

15. Podľa článku 20 tejto smernice ju členské štáty mali prebrať do svojho vnútroštátneho práva najneskôr do 3. októbra 2005.

B. Holandské právo

16. Podľa článku 29 ods. 2 *ab initio* písm. c) Vreemdelingenwet 2000 (zákon o cudzincoch z roku 2000) z 23. novembra 2000 možno otcovi a matke cudzieho štátneho príslušníka, ktorý je maloletým bez sprievodu v zmysle článku 2 *ab initio* písm. f) smernice 2003/86, vydať povolenie na prechodný pobyt z dôvodu azylu uvedené v článku 28 tohto zákona, ak títo rodičia v čase príchodu dotknutého cudzieho štátneho príslušníka boli členmi jeho užšej rodiny a ak do Holandska prišli buď zároveň s ním alebo sa k nemu pripojili v priebehu troch mesiacov po tom, ako mu bolo vydané povolenie na prechodný pobyt podľa uvedeného článku 28.

III. Skutkový stav sporu vo veci samej a prejudiciálna otázka

17. Dcéra A a S eritrejskej štátnej príslušnosti prišla do Holandska sama v čase, keď bola maloletá. Dňa 26. februára 2014 podala žiadosť o azyl na území tohto členského štátu. V priebehu preskúmania jej žiadosti o azyl a pred prijatím konečného rozhodnutia dotknutá osoba dovŕšila plnoletosť. Rozhodnutím z 21. októbra 2014 jej príslušné orgány Holandského kráľovstva udelili povolenie na pobyt z dôvodu azylu, platné na päť rokov, so spätnou účinnosťou ku dňu podania jej žiadosti.

18. Dňa 23. decembra 2014 organizácia VluchtelingenWerk Midden-Nederland podala v mene dcéry A a S žiadosť o vydanie povolenia na prechodný pobyt pre jej rodičov, ako aj jej troch maloletých bratov na účely zlúčenia rodiny.

19. Rozhodnutím z 27. mája 2015 Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie (štátny tajomník pre bezpečnosť a spravodlivosť, Holandsko) zamietol túto žiadosť z dôvodu, že v čase podania žiadosti o zlúčenie rodiny bola dotknutá osoba plnoletá a nemohla sa preto dovoliavať postavenia maloletého bez sprievodu, ktoré by jej umožňovalo využiť prednostné právo na zlúčenie rodiny. Sťažnosť podaná proti tomuto rozhodnutiu bola zamietnutá 13. augusta 2015.

20. A a S podali 3. septembra 2015 na Rechtbank Den Haag, zittingsplaats Amsterdam (súd v Haagu, zasadaajúci v Amsterdame, Holandsko), t. j. vnútroštátny súd, ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania, žalobu proti tomuto zamietnutiu, pričom najmä tvrdili, že z článku 2 *ab initio* písm. f) smernice 2003/86 vyplýva, že pri určení, či osobu možno posúdiť ako „maloletého bez sprievodu“, je rozhodujúci deň vstupu dotknutej osoby do dotknutého členského štátu. Štátny tajomník pre bezpečnosť a spravodlivosť sa naopak domnieva, že v tejto súvislosti je rozhodujúci deň podania žiadosti o zlúčenie rodiny.

21. Vnútroštátny súd uvádza, že Raad van State (Štátna rada, Holandsko) v dvoch rozsudkoch z 23. novembra 2015⁴ rozhodla, že skutočnosť, že cudzí štátny príslušník dovŕšil plnoletosť po svojom príchode na vnútroštátne územie možno zohľadniť pri určení, či sa na neho vzťahuje pôsobnosť článku 2 *ab initio* písm. f) smernice 2003/86 a či ho možno považovať za „maloletého bez sprievodu“.

22. Podľa vnútroštátneho súdu však toto ustanovenie treba vykladať tak, že znamená, že pojem „maloletý bez sprievodu“ sa posudzuje v okamihu príchodu dotknutej osoby na vnútroštátne územie z dôvodu použitia výrazu „ktorý prichádza“ a že v článku 2 *ab initio* písm. f) smernice 2003/86 sú uvedené iba dve výnimky z tejto zásady, a to situácia maloletého, ktorý bol pôvodne sprevádzaný a potom zostal bez sprievodu, a naopak, situácia maloletého, ktorý bol v čase svojho príchodu bez sprievodu, ktorého následne prevezme do starostlivosti zodpovedná dospelá osoba. Vnútroštátny súd uvádza na jednej strane, že na vec, ktorú prejednáva, sa nevzťahuje ani jedna z týchto výnimiek zo zásady práva maloletých bez sprievodu na zlúčenie rodiny a na druhej strane, že tieto výnimky treba vykladať reštriktívne.

23. Za týchto podmienok Rechtbank Den Haag zittingsplaats Amsterdam (súd v Haagu zasadaajúci v Amsterdame) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„Treba v rámci zlúčenia rodiny v prípade utečencov považovať za ‚maloletého bez sprievodu‘ v zmysle článku 2 *ab initio* písm. f) smernice 2003/86 aj štátneho príslušníka tretej krajiny alebo osobu bez štátnej príslušnosti mladšiu ako osemnásť rokov, ktorý prichádza na územie členských štátov bez sprievodu dospelého, ktorý je zo zákona alebo podľa obyčajového práva za neho zodpovedný, a ktorý

- požiada o azyl,
- počas azylového konania v členskom štáte dovŕši vek 18 rokov,
- azyl mu priznajú so spätnou účinnosťou k okamihu podania žiadosti a
- následne požiada o zlúčenie rodiny?“

⁴ Pozri rozsudky č. 201501042/1/V1 a č. 201502485/1/V1. Vnútroštátny súd na Súdnom dvore uvádza výklad, ktorým by sa mal za obvyklých okolností riadiť, hoci tento výklad nepochádza od subjektu oprávneného podávať autentický výklad noriem Únie, o ktoré ide vo veci samej. Raad van State (Štátna rada) podľa vnútroštátneho súdu nesprávne vyložila ustanovenia smernice 2003/86, aj keď tieto ustanovenia nemali jednoznačný význam a mali byť príležitosťou pre autentický výklad Súdneho dvora. Bez toho, aby som chcel vstupovať do diskusie však treba uviesť, že v tejto veci môže ísť o polemiku v judikatúre, aspoň na vnútroštátnej úrovni.

IV. Analýza

24. Od Súdneho dvora sa v podstate žiada, aby odpovedal na otázku, ktorý deň sa má zohľadniť pri určení, či štátneho príslušníka tretej krajiny možno považovať za maloletého bez sprievodu a či môže uplatniť svoje právo na zlúčenie rodiny, hoci vstúpil na územie členského štátu, keď bol maloletý, požiadal tam o azyl, získal túto medzinárodnú ochranu po dovŕšení plnoletosti a následne uplatnil svoje právo na zlúčenie rodiny ako maloletý bez sprievodu.

25. V tejto súvislosti má Súdny dvor najmenej tri možnosti, a to domnievať sa, že je to deň vstupu dotknutej osoby na územie členského štátu, alebo deň podania žiadosti o azyl, alebo napokon deň podania žiadosti o zlúčenie rodiny, ktorý bude rozhodujúci pre posúdenie práva dotknutej osoby využiť ako maloletý bez sprievodu ustanovenia smernice 2003/86.

26. Z ustanovení článku 2 *ab initio* písm. f) v spojení s článkom 10 ods. 3 smernice 2003/86 vyplýva, že deň rozhodujúci v tejto súvislosti nevyhnutne predchádza dňu poskytnutia medzinárodnej ochrany. Týmto dňom môže byť teda iba deň podania žiadosti o azyl vzhľadom jednak na použitie výrazu „ktorý prichádza“ v článku 2 písm. f) tejto smernice a jednak na skutočnosť, že priznanie tohto postavenia má spätnú účinnosť, pretože nadobúda účinnosť ku dňu podania žiadosti a napokon, pretože tento deň je najpresnejším, ktorý má administratíva k dispozícii, aby s určitosťou určila vek dotknutej osoby.

27. Okrem toho Rechtbank Den Haag, zittingsplaats Amsterdam (súd v Haagu, zasadajúci v Amsterdame) vo svojom rozhodnutí vnútroštátneho súdu uvádza, že zo samotného znenia článku 2 *ab initio* písm. f) uvedenej smernice zjavne vyplýva, že toto ustanovenie sa má chápať v tom zmysle, že dňom rozhodujúcim pre posúdenie, či žiadateľa treba považovať za maloletého bez sprievodu musí byť deň vydania povolenia na pobyt príslušným orgánom a nie deň podania žiadosti o zlúčenie rodiny. Keďže priznanie postavenia utečenca má deklaratórnu povahu a spätnú účinnosť, je pre posúdenie, či žiadateľ zodpovedá definícii maloletého bez sprievodu skutočne rozhodujúci deň podania žiadosti o povolenie.

28. Spätná účinnosť opatrenia totiž nemôže byť sprevádzaná rozložením jeho účinkov. Skutočnosť, že holandská právna úprava ochranársky stanovuje, že priznanie postavenia utečenca pôsobí spätne ku dňu podania žiadosti nevyhnutne znamená, že takto udelené postavenie so sebou prináša odo dňa podania žiadosti o medzinárodnú ochranu rad sprievodných účinkov, a teda vrátane práva na zlúčenie rodiny, ktoré vyplýva zo smernice 2003/86, keď tak, ako v tomto prípade, je postavenie utečenca priznané osobe, ktorá podala svoju žiadosť v čase, keď bola maloletá. Ochranný aspekt tohto vnútroštátneho opatrenia má okrem toho za následok odstránenie nerovnosti zaobchádzania, ktorá by vyplynula z rôznych dĺžok rozhodovania o žiadostiach o azyl. Navyše nepriznať všetky práva, ktoré vyplývajú z postavenia utečenca spätne, ako to stanovuje holandské právo, by bolo v zjavnom rozpore s najlepším záujmom dieťaťa, ktoré podalo žiadosť o azyl pred dovŕšením plnoletosti.

29. Navyše zlúčenie rodiny možno požadovať alebo k nemu môže dôjsť až vtedy, keď príslušné vnútroštátne orgány prijali konečné rozhodnutie o žiadosti o povolenie na pobyt⁵ v súlade s článkom 3 ods. 1 smernice 2003/86. Keďže priznanie postavenia utečenca je jednou z podmienok umožňujúcich podanie žiadosti o zlúčenie rodiny, bolo by v rozpore s cieľmi sledovanými touto smernicou, ako aj ustanoveniami práva Európskej únie a medzinárodnými ustanoveniami, ktoré chránia utečencov, ak by toto prednostné právo mohli požívať iba osoby, ktoré sú ešte maloleté v čase získania medzinárodnej ochrany, hoci má toto získanie deklaratórnu povahu a pôsobí spätne ku dňu podania žiadosti.

5 Pozri, *a contrario*, návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Mengozzi vo veci Noorzia (C-338/13, EU:C:2014:288, body 34 až 36).

30. Podotýkam, že týmto výkladom nakloneným zlúčeniu rodiny by sa Súdny dvor vyhol formalistickému výkladu článku 2 *ab initio* písm. f) smernice 2003/86, ktorý by bránil dosiahnutiu cieľov tohto ustanovenia. Nejde tu však o to, aby bolo všetkým maloletým osobám, ktoré prichádzajú na územie členských štátov, umožnené využiť právo na zlúčenie rodiny. Napriek tomu je možné, aby toto právo bolo priznané osobám, ktoré prichádzajú na územie členských štátov ako maloleté a ktoré získajú postavenie utečenca až po dovŕšení plnoletosti, teda v okamihu, keď sa zlúčenie rodiny stane možné, pretože pripomínam, že podľa článku 3 ods. 1 tejto smernice osoba, ktorá sa usiluje využiť ustanovenia o zlúčení rodiny, musí mať povolenie na pobyt, najlepšie dlhodobý alebo taký, ktorý ponúka skutočné vyhliadky získania práva na trvalý pobyt⁶.

31. V tomto prípade to vysvetľuje, že dcéra A a S pred podaním žiadosti o zlúčenie rodiny oprávnené čakala na to, aby mala právo na azyl na dobu piatich rokov v súlade s článkom 9 ods. 1 smernice 2003/86. Neurobila to, že by žiadosť o zlúčenie rodiny podala skôr, než mala toto právo na pobyt, čo by v prvom rade odporovalo ustanoveniam článku 3 ods. 2 písm. a) a článku 9 ods. 1 tejto smernice, ďalej by to vyvolalo neistotu v súvislosti s výsledkom konania o zlúčenie rodiny, a napokon by to malo za následok zablokovanie vnútroštátnych orgánov žiadosťou o zlúčenie rodiny, ktorá by potenciálne nemohla uspieť z toho dôvodu, že garant nemá povolenie na pobyt. Treba sa teda domnievať, že dňom rozhodujúcim pre posúdenie postavenia maloletého bez sprievodu je nevyhnutne deň, od ktorého je možné zlúčenie rodiny, teda okamih, keď príslušný orgán vyhovie žiadosti o povolenie na pobyt⁷. Vo veci samej to vzhľadom na deklaratórnu povahu priznania postavenia utečenca, ktoré pôsobí spätne, odkazuje na deň podania žiadosti o azyl.

32. Stručne povedané, postoj dotknutej osoby, ktorá v tejto veci rešpektovala konania a ich nadväznosti, nemôže byť tejto osobe na ujmu a treba ho dokonca privítať.

33. Za konkrétnych okolností vo veci treba totiž zohľadniť dobu rozhodovania o žiadostiach o azyl a neodvratné plynutie času, v dôsledku ktorého bola dotknutá osoba plnoletou v deň, keď jej bol poskytnutý azyl a keď na základe toho mohla požiadať o to, aby sa jej rodičia, z ktorých jeden sa vtedy nachádzal v Etiópii a druhý v Izraeli, pripojili k nej v Holandsku, aby obnovili rodinné väzby a súkromný život, na ktorý majú všetci štátni príslušníci tretích krajín právo podľa ustanovení článku 8 EDLP a článku 7 Charty tak, ako ich vykladá tak Súdny dvor, ako aj Európsky súd pre ľudské práva.

34. V tejto súvislosti sa odôvodnenie 6 smernice 2003/86 týka ochrany rodiny, ako aj zachovania rodinného života. To nevyhnutne znamená, že toto ustanovenie sa má vykladať v súlade s článkom 8 EDLP a článkom 7 Charty spôsobom, ktorý nie je reštriktívny, tak, aby nebolo zbavené potrebného účinku a aby nebol porušený cieľ tejto smernice, ktorým je uprednostniť zlúčenie rodiny.⁸

35. Okrem toho Súdny dvor už mal príležitosť pripomenúť, že z odôvodnenia 2 uvedenej smernice vyplýva, že opatrenia týkajúce sa zlúčenia rodiny sa musia prijať v súlade s povinnosťou chrániť rodinu a rešpektovať rodinný život, ktorá je zakotvená v mnohých nástrojoch medzinárodného práva.

36. Navyše pripomínam, že podľa judikatúry Súdneho dvora sa právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života zaručené v článku 7 Charty musí vnímať v spojení s povinnosťou zohľadniť najlepšie záujmy dieťaťa zakotvenou v jej článku 24 ods. 2 V súlade s požiadavkami posledného uvedeného ustanovenia musia členské štáty najlepšie záujmy dieťaťa považovať za „prvoradú okolnosť“,

6 Pozri v tomto zmysle návrhy, ktoré som predniesol v spojených veciach O a i. (C-356/11 a C-357/11, EU:C:2012:595, bod 56).

7 Pozri analogicky návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Mengozzi vo veci Noorzia (C-338/13, EU:C:2014:288, body 34 a 36).

8 Pozri v tomto zmysle rozsudok zo 4. marca 2010, Chakroun (C-578/08, EU:C:2010:117, body 43 a 44), ako aj návrhy, ktoré som predniesol v spojených veciach O a i. (C-356/11 a C-357/11, EU:C:2012:595, bod 63).

keď prostredníctvom verejného alebo súkromného orgánu prijímajú akt týkajúci sa detí. Táto požiadavka je výslovne pripomenutá v článku 5 ods. 5 smernice 2003/86. Navyše Súdny dvor rozhodol, že členské štáty musia zabezpečiť, aby dieťa mohlo pravidelne udržiavať osobné vzťahy a priamy kontakt s oboma rodičmi.⁹

37. Hoci z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva nutne nevyplýva, že právo na zlúčenie rodiny možno uplatniť na plnoleté deti na základe ochrany súkromného a rodinného života, z jeho judikatúry napriek tomu vyplýva, že vzťahy medzi dieťaťom a jeho rodinou treba zachovať a že iba výnimočné okolnosti môžu viesť k prerušeniu rodinnej väzby. Z tejto judikatúry plynie, že je potrebné urobiť všetko pre zachovanie osobných väzieb a jednoty rodiny alebo „obnovenie“ rodiny.¹⁰

38. V tejto súvislosti Európsky súd pre ľudské práva zohľadňuje viaceré individuálne okolnosti spojené s dieťaťom s cieľom čo najlepšie určiť jeho záujem a zaistiť jeho blaho. Zohľadňuje najmä jeho vek a stupeň vyspelosti, ako aj mieru jeho závislosti od jeho rodičov a v tejto súvislosti zohľadňuje ich prítomnosť alebo absenciu. Takisto sa zaujíma o prostredie, v ktorom dieťa žije, a o situáciu v jeho štáte pôvodu, aby posúdil problémy, s ktorými sa v tomto štáte rodina môže stretnúť.¹¹ S prihliadnutím na všetky tieto okolnosti, ktoré porovnáva so všeobecným záujmom zmluvných štátov, Európsky súd pre ľudské práva posudzuje, či tieto štáty vo svojich rozhodnutiach dokázali dospieť k spravodlivej rovnováhe a rešpektovali požiadavky článku 8 EDLP.

39. Súdny dvor rozhodol, že pri vykonávaní smernice 2003/86 musia príslušné vnútroštátne orgány pri skúmaní žiadostí o zlúčenie rodiny vykonať vyvážené a primerané posúdenie všetkých dotknutých záujmov s osobitným zreteľom na záujmy dotknutých detí¹².

40. Vzhľadom na tieto skutočnosti, ak by sa táto rovnováha posudzovala v prejednávanej veci, bolo by nevyhnutné uviesť na jednej strane, že dcéra A a S prišla sama ako maloletá na územie Holandského kráľovstva, na druhej strane, že pochádza z Eritrei a napokon, že ak by sa jej priznalo právo na zlúčenie rodiny, umožnilo by to obnovenie celej rodiny. To by podporilo právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života všetkých jej členov, a to bez ohľadu na to, že v deň, keď príslušný orgán členského štátu rozhoduje o žiadosti o zlúčenie rodiny, je dotknutá osoba, ktorá prišla na územie Holandského kráľovstva ako maloletá bez sprievodu, už plnoletou a už ju viac nemožno považovať za dieťa v presnom zmysle slova.

41. Z tohto dôvodu sa nezdá, že možnosť priznať právo na zlúčenie rodiny takej osobe, akou je dcéra žalobcov vo veci samej, ktorá prišla na územie členského štátu ako maloletá bez sprievodu a ktorá získala postavenie utečenca po dovŕšení plnoletosti, a preto mohla požiadať o uplatnenie ustanovení týkajúcich sa práva na zlúčenie rodiny až po tejto udalosti v súlade s ustanoveniami článku 3 ods. 2 písm. a) smernice 2003/86, porušuje ciele stanovené pre členské štáty.

⁹ Pozri návrhy, ktoré som predniesol v spojených veciach O a i. (C-356/11 a C-357/11, EU:C:2012:595, body 77 a 78, ako aj citovanú judikatúru), a rozsudok zo 6. decembra 2012, O a i. (C-356/11 et C-357/11, EU:C:2012:776, bod 76).

¹⁰ Pozri návrhy, ktoré som predniesol v spojených veciach O a i. (C-356/11 a C-357/11, EU:C:2012:595, bod 73), ako aj rozsudok ESLP zo 6. júla 2010, Neulinger a Shuruk v. Švajčiarsko (CE:ECHR:2010:0706JUD004161507, § 136 a citovanú judikatúru).

¹¹ Pozri návrhy, ktoré som predniesol v spojených veciach O a i. (C-356/11 a C-357/11, EU:C:2012:595, bod 74), ako aj rozsudky ESLP z 21. decembra 2001, Sen v. Holandsko (CE:ECHR:2001:1221JUD003146596, § 37), a z 31. januára 2006, Rodrigues da Silva a Hoogkamer v. Holandsko (CE:ECHR:2006:0131JUD005043599, § 39). Pozri tiež rozsudok z 27. júna 2006, Parlament/Rada (C-540/03, EU:C:2006:429, bod 56).

¹² Pozri v tomto zmysle rozsudok zo 6. decembra 2012, O a i. (C-356/11 a C-357/11, EU:C:2012:776, bod 81).

42. Ako navyše zdôrazňujú žalobcovia vo veci samej, právo na zlúčenie rodiny, ktoré je upravené ustanoveniami článku 10 ods. 3 tejto smernice, nemôže závisieť od rýchlosti, s akou administratívne orgány členského štátu môžu posúdiť spis žiadosti o azyl, a to tým skôr vtedy, keď dotknuté osoby v priebehu niekoľkých mesiacov dovŕšia plnoletosť, a napriek tomu, že inštitúcie pravidelne vyzývajú členské štáty, aby o žiadostiach o azyl maloletých bez sprievodu rozhodovali prednostne s cieľom zohľadniť ich osobitnú zraniteľnosť, ktorá si zaslúži špecifickú ochranu.¹³

43. Vo veci samej trvalo dotknutej osobe osem mesiacov, aby po svojom príchode do Holandského kráľovstva získala postavenie utečenca. Vec sama sa tak vo všeobecnosti nachádza v lehotách obvyklých pre rozhodovanie o žiadostiach o azyl, hoci článok 23 ods. 2 smernice 2005/85/ES¹⁴, uplatniteľný v rozhodnom čase, stanovoval, že o žiadostiach o azyl treba rozhodnúť v krátkom čase približne šiestich mesiacov, ako zdôrazňuje Európska komisia vo svojich pripomienkach.

44. V tejto súvislosti navyše podotýkam, že Súdny dvor rozhodol, že treba uprednostniť výklad, ktorý umožňuje zabezpečiť, že úspech žiadostí o zlúčenie rodiny závisí hlavne od okolností pripísateľných žiadateľovi, a nie administratívne, akou je napríklad doba rozhodovania o žiadosti¹⁵.

45. Tieto skutočnosti svedčia v prospech extenzívneho výkladu ustanovení článku 2 *ab initio* písm. f) v spojení s článkom 10 ods. 3 smernice 2003/86 vzhľadom na zvyčajný čas rozhodovania o žiadostiach o azyl a možnosť orgánov posúdiť prednostne niektoré spisy žiadateľov o azyl, najmä tých, ktorí za krátky čas dovŕšia plnoletosť.

46. Navyše deklaratórna povaha priznania postavenia utečenca znamená, že členské štáty sa nemôžu snažiť zbaviť sa svojich povinností alebo ich obchádzať do tej miery, že by zbavili podstaty normy spoločného európskeho azylového systému tým, že by odmietli starostlivo posúdiť žiadosti o azyl podané maloletými osobami, ktoré sa nachádzajú na ich území bez sprievodu, so skrytým úmyslom neuplatniť prednostné právo na zlúčenie rodiny, ktorým disponujú maloletí bez sprievodu. Treba zabrániť prísnemu uplatňovaniu týchto noriem, ktoré by mohlo odradiť žiadateľov o azyl a ešte viac sťažiť prekážky, ktorým tieto osoby a ich rodiny už čelia.¹⁶

47. V tomto prípade však nejde o vytvorenie kazuistiky, ktorá má určiť, že počas určitého obdobia treba zachovať prednostné právo maloletých na zlúčenie rodiny aj v prípade, keď dovŕšia plnoletosť. Nejde o popretie právnych účinkov spojených s dovŕšením plnoletosti. Napriek tomu je možné v takej situácii, aká existuje vo veci samej, priznať veľmi mladým dospelým utečencom výhody vyplývajúce z ochranných ustanovení smernice 2003/86 vzhľadom na nadväznosť konaní, krátkosť času, v ktorom dovŕšia plnoletosť, a vhodnosť umožniť zjednotenie rodiny.

48. Treba sa totiž domnievať, že za konkrétnych okolností vo veci a so zreteľom na deklaratórnu a spätnú povahu priznania postavenia utečenca, ktoré umožňuje podať žiadosť o zlúčenie rodiny, priznať právo na zlúčenie rodiny osobe, ktorá podala žiadosť o azyl v čase, keď bola maloletá, nepredstavuje príliš extenzívny výklad ustanovení tejto smernice.

13 Pozri vyhlásenie pána Fransa Timmermansa, prvého podpredsedu Európskej komisie z 30. novembra 2016, vyzývajúce členské štáty, aby urýchlili registráciu maloletých bez sprievodu a zlepšili ich ochranu.

14 Smernica Rady z 1. decembra 2005 o minimálnych štandardoch pre konanie v členských štátoch o priznávaní a odnímaní postavenia utečenca (Ú. v. EÚ L 326, 2005, s. 13).

15 Pozri analogicky rozsudok zo 17. júla 2014, Noorzia (C-338/13, EU:C:2014:2092, bod 17).

16 Pozri analogicky návrhy, ktoré som predniesol vo veci Danqua (C-429/15, EU:C:2016:485, body 75 až 79). Pozri tiež v tomto zmysle rozsudok ESJP z 10. júla 2014, Tanda-Muzinga v. Francúzsko (CE:ECHR:2014:0710JUD000226010, § 75 a 76).

49. Ak by sa Súdny dvor neriadil týmto návrhom, treba subsidiárne pripomenúť, že so zreteľom na odôvodnenia 8 a 10 uvedenej smernice musia členské štáty zabezpečiť utečencom priaznivejšie podmienky na zlúčenie rodiny a môžu povoliť zlúčenie rodiny aj príbuzným vo vzostupnej línii. Dovŕšenie plnoletosti má totiž za následok iba zánik prednostného práva a uplatňovania priaznivejších pravidiel, ktoré mala dotknutá osoba k dispozícii, keď bola maloletá, pokiaľ ide o jej právo na zlúčenie rodiny.

50. Treba tiež uviesť akty Únie a iné medzinárodné akty, ktoré stanovujú, že žiadosti o zlúčenie rodiny podané osobami, ktorým je priznané postavenie utečenca, musia štáty preskúmať osobitne rýchlo a ústretovo.¹⁷

51. Aj keby sa teda v tomto prípade dcéra A a S nepovažovala za maloletú bez sprievodu, ustanovenia smernice 2003/86 nemožno vykladať tak, že bránia tomu, aby jej príbuzným vo vzostupnej línii bolo priznané zlúčenie rodiny, a to v súlade s ustanoveniami článku 4 ods. 2 písm. a) tejto smernice, ktorý stanovuje, že členské štáty môžu povoliť vstup a pobyt na základe zlúčenia rodiny prvostupňovým príbuzným v priamej vzostupnej línii garanta, keď sú od neho závislí a nepoživajú náležitú rodinnú podporu v krajine pôvodu.

52. Je teda úlohou vnútroštátneho súdu, aby určil na jednej strane, či vnútroštátne právo upravuje možnosť vyhovieť žiadosti o zlúčenie rodiny pre príbuzných utečenca vo vzostupnej línii a na druhej strane, či sú pre to v prejednávanej veci splnené podmienky.

53. Uplatniť takýto výklad v prejednávanej veci by však znamenalo preskúmať, či osoba, ktorá nedávno dovŕšila plnoletosť, je schopná sama postarať sa o potreby celej rodiny.

54. Podľa môjho názoru treba zabezpečiť čo najširšiu ochranu, aby čo najviac reagovala na osobitnú zraniteľnosť maloletých bez sprievodu, ktorí prichádzajú na územie členských štátov, ako aj mladých dospelých s postavením utečenca,¹⁸ ktorých vyspelosť treba ešte posúdiť bez toho, aby to mohlo ohroziť ciele stanovené normotvorcom Únie v oblasti obmedzenia migračných tokov.

55. Pripomínam totiž, že zlúčenie rodiny je zásadou¹⁹ a že výnimky z tejto zásady treba vykladať restriktívne. Navyše upozorňujem, že pripustiť zlúčenie rodiny prostredníctvom dieťaťa, ktoré je garantom, nepredstavuje osobitné nebezpečenstvo pre národné politiky, keďže rodičia môžu sami požiadať o zlúčenie rodiny pre svoje deti, keď sú tieto deti maloleté a závislé.

17 Pozri rozsudok z 27. júna 2006, Parlament/Rada (C-540/03, EU:C:2006:429, bod 57), v ktorom sa pripomína, že článok 9 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa, prijatého Valným zhromaždením OSN v jeho rezolúcii 44/25 z 20. novembra 1989, ktorý nadobudol účinnosť 2. septembra 1990, stanovuje, že štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto dohovoru, zabezpečia, aby dieťa nemohlo byť oddelené od svojich rodičov proti ich vôli a že podľa článku 10 ods. 1 tohto dohovoru z tejto povinnosti vyplýva, že sa žiadosti dieťaťa alebo jeho rodičov o vstup na územie štátu, ktorý je zmluvnou stranou tohto dohovoru, alebo jeho opustenie na účely spojenia rodiny posudzujú pozitívne, humánne a urýchlene. Pozri tiež článok 22 uvedeného dohovoru, ktorý zakotvuje právo každého dieťaťa žiť s jeho rodičmi. Pozri ešte Záverečný akt konferencie zástupcov OSN o postavení utečencov a osôb bez štátnej príslušnosti z 25. júla 1951, ako aj rozsudok ESEP z 10. júla 2014, Tanda-Muzinga v. Francúzsko (CE:ECHR:2014:0710JUD000226010, § 44 a 45, ako aj § 48 a 49), ktoré pripomínajú aj odporúčanie Výboru ministrov Rady Európy č. R(99)23 z 15. decembra 1999 o zlúčení rodín utečencov a iných osôb potrebuje medzinárodnú ochranu, prijaté 15. decembra 1999, alebo aj vyhlásenie pána Thomasa Hammarberga, komisára Rady Európy pre ľudské práva, z 20. novembra 2008, po jeho návšteve Francúzska v dňoch 21. až 23. mája 2008.

18 Skupina expertov Rady Európy pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi vo svojej piatej a šiestej všeobecnej správe o činnosti (vzťahujúce sa na obdobia od 1. októbra 2014 do 31. decembra 2015 a od 1. januára 2016 do 31. decembra 2016, ktoré sú dostupné na týchto internetových adresách: <https://rm.coe.int/1680706a43> a <https://rm.coe.int/168063093d>), odporúča, aby bola poskytnutá špeciálna ochrana migrujúcim deťom a dospievajúcim alebo žiadateľom o azyl, vzhľadom na riziko spojené s obchodovaním s ľuďmi, ktorému sú vystavení. Táto široká ochrana sa musí vzťahovať na každé riziko, ktoré podstupujú maloletí a mladí dospelí, ktorí sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín a nachádzajú sa na území členských štátov. Konkrétne táto skupina expertov vo svojom vyhlásení z 28. júla 2017 pri príležitosti 4. svetového dňa proti obchodovaniu s ľuďmi, ktoré je dostupné na internetovej adrese: http://www.coe.int/fr/web/portal/news-2017/-/asset_publisher/StEVosr24HJ2/content/states-must-act-urgently-to-protect-refugee-children-from-trafficking?inheritRedirect=false&redirect=http%3A%2F%2Fwww.coe.int%2Ffr%2Fweb%2Fportal%2Fnews-2017%3Fp_p_id%3D101_INSTANCE_StEVosr24HJ2%26p_p_lifecycle%3D0%26p_p_state%3Dnormal%26p_p_mode%3Dview%26p_p_col_id%3Dcolumn-4%26p_p_col_count%3D1, najmä odsudzuje obmedzenia zlúčenia rodiny zavedené mnohými štátmi.

19 Pozri v tomto zmysle rozsudok zo 4. marca 2010, Chakroun (C-578/08, EU:C:2010:117, bod 43), a návrhy, ktoré som predniesol v spojených veciach O a i. (C-356/11 a C-357/11, EU:C:2012:595, bod 59).

56. Znamená to, že v tomto type zlúčenia rodiny treba posúdiť prvky závislosti, ako aj citové a materiálne väzby. Z tohto dôvodu nemožno najmä v súčasnej spoločnosti uznať, že vzťah závislosti existujúci medzi rodičmi a deťmi zaniká okamžite odo dňa, keď dieťa dovŕši plnoletosť a že tak toto dieťa už nemožno považovať za maloleté dieťa.

57. Navyše smernica 2003/86 má reagovať na zraniteľnosť dotknutých osôb. Popierať zraniteľnosť osôb, ktoré prichádzajú ako maloleté z Eritrei na územie členských štátov a ktoré získali postavenie utečenca, aj keď sa stali medzičasom plnoleté, by odporovalo cieľom sledovaným normotvorcom Únie.

58. Zo všetkého, čo bolo uvedené vyplýva, že za maloletého bez sprievodu v zmysle článku 2 *ab initio* písm. f) tejto smernice treba považovať štátneho príslušníka tretej krajiny alebo osobu bez štátnej príslušnosti, mladšieho ako 18 rokov, ktorý prichádza na územie členského štátu bez sprievodu dospelého, ktorý je zo zákona alebo podľa obyčajového práva za neho zodpovedný, ktorý požiada o azyl, potom v priebehu konania dovŕši plnoletosť, skôr než mu je poskytnutý azyl so spätnou účinnosťou ku dňu podania žiadosti a napokon požiada o priznanie práva na zlúčenie rodiny poskytnutého maloletým utečencom bez sprievodu, podľa ustanovení článku 10 ods. 3 tejto smernice.

59. Ak by sa Súdny dvor neriadil týmto výkladom, bude potrebné položiť si otázku, čo mal normotvorca Únie v úmysle, keď prijal smernicu 2003/86 bez toho, aby sa výslovne vyjadril ku dňu, ktorý sa má zohľadniť pri posúdení postavenia maloletého bez sprievodu v zmysle článku 2 *ab initio* písm. f) tejto smernice. Normotvorca sa pritom rozhodol buď pre úplnú harmonizáciu, takže nenechal členským štátom žiadny priestor na voľnú úvahu, alebo sa rozhodol pre veľmi širokú voľnú úvahu ponechanú týmto členským štátom, ktoré pri dodržaní zásad ekvivalencie a efektivity budú môcť určiť najvhodnejší okamih pre posúdenie práva osoby odvolať sa na ustanovenia týkajúce sa zlúčenia rodiny v súlade s článkom 10 ods. 3 uvedenej smernice.

60. V tejto súvislosti na rozdiel od toho, čo tvrdia Holandské kráľovstvo, Poľská republika a Komisia, v súlade s ustanoveniami článku 10 ods. 3 písm. a) smernice 2003/86 nejde o fakultatívne, ale o obligatórne ustanovenia. V prípade maloletého utečenca bez sprievodu členské štáty „povolia“ vstup a pobyt na účely zlúčenia rodiny jeho príbuzným v priamej vzostupnej línii. Toto ustanovenie má formu príkazu a ukladá členským štátom konkrétne pozitívne povinnosti. Členské štáty teda nemajú žiadnu voľnú úvahu a ak by ju aj mali, nebolo by ju možné využiť spôsobom, ktorý poškodzuje cieľ tejto smernice, ktorým je uprednostniť zlúčenie rodiny.²⁰

61. Maloletí utečenci bez sprievodu majú totiž právo na zlúčenie rodiny so svojimi prvostupňovými príbuznými v priamej vzostupnej línii. Súdny dvor okrem toho v tejto súvislosti rozhodol, že článok 4 ods. 1 smernice 2003/86 ukladá členským štátom konkrétne pozitívne povinnosti, ktorým zodpovedajú jasne definované subjektívne práva, pretože im ukladá, za podmienok stanovených touto smernicou, povoliť zlúčenie rodiny určitých členov rodiny garanta bez toho, aby mali priestor pre voľnú úvahu.²¹

62. Súdny dvor tiež spresnil, že aj keby členské štáty mali podľa smernice 2003/86 určitý priestor pre voľnú úvahu pri stanovení podmienok výkonu práva na zlúčenie rodiny, táto možnosť by sa musela vykladať reštriktívne, keďže povolenie zlúčenia rodiny je pravidlom²².

20 Pozri analogicky návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Mengozzi vo veci Noorzia (C-338/13, EU:C:2014:288, body 25 a 61).

21 Pozri rozsudky z 27. júna 2006, Parlament/Rada (C-540/03, EU:C:2006:429, bod 60), a zo 4. marca 2010, Chakroun (C-578/08, EU:C:2010:117, bod 41). Pozri tiež v tomto zmysle návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Mengozzi vo veci Noorzia (C-338/13, EU:C:2014:288, bod 23).

22 Pozri rozsudky zo 4. marca 2010, Chakroun (C-578/08, EU:C:2010:117, bod 43), a zo 6. decembra 2012, O a i. (C-356/11 a C-357/11, EU:C:2012:776, bod 74), ako aj návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Mengozzi vo veci Noorzia (C-338/13, EU:C:2014:288, bod 24).

63. Mlčanie normotvorcu Únie týkajúce sa dňa umožňujúceho posúdiť právo na zlúčenie rodiny v prípade, keď osoba, ktorá sa ho domáha, je maloletým bez sprievodu a keď sprevádzajúcimi osobami sú jej príbuzní vo vzostupnej línii, teda nemožno posúdiť tak, že členským štátom bola poskytnutá voľná úvaha pri posúdení podmienok, ktoré treba splniť na priznanie tejto principiálnej ochrany a tohto prednostného práva. Členské štáty majú voľnú úvahu pri povolení zlúčenia rodiny len v prípade, ak sa dotknutá osoba už nepovažuje za maloletého bez sprievodu.

64. Z tohto dôvodu bude treba uplatnenie zásad ekvivalencie a efektivity vylúčiť pri zodpovedaní prejudiciálnej otázky, ktorú Súdnemu dvoru položil vnútroštátny súd v prípade, ak sa Súdny dvor domnieva, ako mu to navrhujem, že osobu, ktorá prichádza na územie členského štátu ako maloletá a získa postavenie utečenca až po dovŕšení plnoletosti, treba napriek tomu považovať za maloletého bez sprievodu v zmysle ustanovení článku 2 *ab initio* písm. f) smernice 2003/86 a táto osoba sa teda môže domáhať prednostného práva na zlúčenie rodiny upraveného ustanoveniami článku 10 ods. 3 tejto smernice.

65. Ak by Súdny dvor so mnou nesúhlasil v tom, že ustanovenia, o ktoré ide vo veci samej, sú obligatórne a že dotknutú osobu možno považovať za maloletého bez sprievodu, potom treba uviesť, že výklad článku 2 *ab initio* písm. f) smernice 2003/86, ktorý by znamenal, že dňom, ktorý treba zohľadniť pri určení, či má žiadateľ právo na zlúčenie rodiny, je deň podania žiadosti o zlúčenie rodiny, nespĺňa požiadavku efektivity. Takýto výklad by totiž bránil schopnosti osôb využiť zlúčenie rodiny, hoci, ako bolo uvedené, cieľom tejto smernice je práve uprednostniť ochranu rodiny, najmä priznaním práva na zlúčenie rodiny utečencom.²³

66. Zo všetkého, čo bolo uvedené, vyplýva, že Súdnemu dvoru navrhujem, aby rozhodol, že za maloletého bez sprievodu v zmysle článku 2 *ab initio* písm. f) smernice 2003/86 sa môže považovať štátny príslušník tretej krajiny alebo osoba bez štátnej príslušnosti, mladší ako 18 rokov, ktorý prichádza na územie členského štátu bez sprievodu dospelého, ktorý je zo zákona alebo podľa obyčajového práva za neho zodpovedný, ktorý požiada o azyl, potom v priebehu konania dovŕši plnoletosť, skôr než mu je poskytnutý azyl so spätnou účinnosťou ku dňu podania žiadosti a napokon požiada o priznanie práva na zlúčenie rodiny poskytnutého maloletým utečencom bez sprievodu, podľa ustanovení článku 10 ods. 3 tejto smernice.

V. Návrh

67. Vzhľadom na predchádzajúce úvahy navrhujem Súdnemu dvoru, aby na prejudiciálnu otázku, ktorú položil Rechtbank Den Haag, zittingsplaats Amsterdam (súd v Haagu, zasadajúci v Amsterdame, Holandsko) odpovedal takto:

Za maloletého bez sprievodu v zmysle článku 2 *ab initio* písm. f) smernice Rady 2003/86/ES z 22. septembra 2003 o práve na zlúčenie rodiny sa môže považovať štátny príslušník tretej krajiny alebo osoba bez štátnej príslušnosti, mladší ako 18 rokov, ktorý prichádza na územie členského štátu bez sprievodu dospelého, ktorý je zo zákona alebo podľa obyčajového práva za neho zodpovedný, ktorý požiada o azyl, potom v priebehu konania dovŕši plnoletosť, skôr než mu je poskytnutý azyl so spätnou účinnosťou ku dňu podania žiadosti a napokon požiada o priznanie práva na zlúčenie rodiny poskytnutého maloletým utečencom bez sprievodu, podľa ustanovení článku 10 ods. 3 tejto smernice.

²³ Pozri rozsudok z 27. júna 2006, Parlament/Rada (C-540/03, EU:C:2006:429, bod 88), v ktorom Súdny dvor pripomína, že aj keď členské štáty podľa niektorých ustanovení smernice 2003/86 disponujú voľnou úvahou, stále sú povinné posúdiť žiadosti o zlúčenie rodiny v záujme dieťaťa a s cieľom uprednostniť rodinný život.